

38. savjetovanje Hrvatskog arhivističkog društva Vodice, 3. do 5. listopada 2002. godine

U Vodicama je od 3. do 5. listopada održano 38. savjetovanje Hrvatskog arhivističkog društva u suorganizaciji s Državnim arhivom u Zadru i s temom **ISO 15489 – Upravljanje spisima**.

Prije službenog otvaranja 38. savjetovanja održane su dvije radionice proizašle iz rada sekcije za opis i sekcije za uredsko poslovanje. Prva radionica – **Problemi opisa proizašli iz rada na Registru fondova i zbirki**, koju su vodile Vida Pavliček i Melina Lučić, pružila je prisutnima veoma korisne podatke, budući da je svaka faza izlaganja bila popraćena primjerima nepravilnosti koje su se javljale u pojedinim arhivima pri radu na novom Registru. Druga radionica – **Organizacija nadzora nad gradivom izvan arhiva**, koju su vodili Rosana Mikulić (DAK) i Zoran Stanković (DAR), ponudila je unificirane obvezne i dodatne obrasce temeljene na različitim obrascima koji se koriste u arhivima širom Hrvatske, a služe kao dokumentacija za lakše i učinkovitije vršenje nadzora nad radom pismohrana. U okviru iste radionice Tomislav Čepulić predstavio je nacrt Uredbe o spisovodstvu u javnim službama, koji prati načelo tehnološke neovisnosti, a usklađen je s međunarodnom normom ISO 15489 i s Modelom zahtjeva za upravljanje elektroničkim spisima MoReq. U radionicama se razvila živa rasprava koja je pokazala prioritete kojima bi se trebale u budućnosti zaokupljati sekcije. Prioritetan zadatak u svim arhivima je rad na kategorizaciji imatelja, zatim usklađivanje rada s ArhIS-om, koji će riješiti mnoge probleme oko usuglašavanja stručnog rada, te njegovanje načela suradnje i jačanja savjetodavne funkcije arhiva u nadzoru i ostalim kontaktima s djelatnicima u pismohranama, naročito u vezi s elektroničkim gradivom.

Nakon radionica skup su pozdravili i savjetovanje otvorili predstavnici organizatora, predsjednica Hrvatskog arhivističkog društva Ivana Prgin i ravnatelj Državnog arhiva u Zadru Stanko Ražov, te ravnatelj Hrvatskog državnog arhiva Josip Kolanović, gradonačelnik Vodica Rade Ivas i pomoćnica ministra kulture Branka Šulc. Treba posebno istaknuti da su Vodice odabrane kao mjesto održavanja savjetovanja kako bi se dala podrška osnivanju Državnog arhiva u Šibeniku.

Uvodno predavanje **Records continuum i arhivska praksa** održao je J. Kolanović. U svom izlaganju dao je smjernice ne samo savjetovanju, već općenito razvoju arhivske prakse u Hrvatskoj. Naznačio je nova stremljenja u arhivskoj struci, koja pomiču nadležnost arhivske službe na sam početak nastanka spisa s obzirom na nove zahtjeve koje postavlja razvoj tehnologije i demokratskog društva, tražeći slobodu pristupa informacijama, ali i zaštitu privatnosti. Posebnu je pažnju usmjerio i na sve veću potrebu za različitim oblicima obrazovanja djelatnika koji se brinu za spise, kao i za izradu novih normi, zakonskih odredbi i praktičnih priručnika, te izrazio

nadu da će hrvatska arhivistika pratiti najmodernije svjetske zahtjeve i po uzoru na njih dobiti novi upravno-organizacijski oblik kao zasebnu profesionalnu upravu unutar Ministarstva kulture ili kao ured Vlade za spise.

Na uvodno predavanje, kao i na rad prethodnih radionica, nadovezalo se izlaganje Darka Rubčića, **Stanje i prioritete rada vanjske službe u Hrvatskoj**. Autor je u prvom dijelu iznio podatke o sadašnjem stanju vanjske službe u Hrvatskoj na temelju anketiranja svih arhiva te na osnovi višegodišnjeg praćenja istih, a u drugom dijelu iznio je korake koje bi trebalo poduzeti kako bi vanjska služba bila efikasnija i vitalno pratila promjene u društvu, naročito zbog sve veće prisutnosti nekonvencionalnog, tj. elektroničkog gradiva, koje predstavlja najveći izazov vanjskoj službi i arhivistici u cjelini. Kao najveće prioritete istaknuo je brojčano povećanje djelatnika s adekvatnim obrazovanjem i afinitetima u vanjskim službama, stalno obrazovanje djelatnika u vanjskoj službi i pismohranama, povećanje utjecaja na aktivan život dokumenata, poboljšanje suradnje s odjelima za sređivanje i obradu gradiva unutar arhiva, kao i rad na kvalitetnoj kategorizaciju stvaratelja, te rješavanje probleme gradiva u privatnom vlasništvu. Posebno je naveo važnost osiguranja mehanizama za realizaciju zacrtanih planova, kako bismo se kvalitetno brinuli za našu kulturnu baštinu i "budućnost prošlosti".

Drugog su dana prvo izlaganje **Zahtjevi i pretpostavke norme ISO 15489** pripremili Damir Validžić (Ministarstvo vanjskih poslova) i Denis Simić (Ministarstvo znanosti i tehnologije). U prvom dijelu izlaganja istaknuta je svrha i način uvođenja Norme koja je namijenjena svim javnim i privatnim organizacijama i ustanovama, tj. ciljanim skupinama unutar njih, s tim da je njena primjena u načelu dobrovoljna. U drugom su se dijelu osvrnuli na pretpostavke za uvođenje Norme kao što su: odlučnost i odgovornost uprave, utvrđivanje politike i strategije uvođenja sustava, postojanje materijalnih uvjeta za uvođenje sustava, osposobljenost kadrova te prisutnost kontrolnih mehanizama i normativnog okruženja. Posebno pažnju usmjerili su na ulogu arhiva, budući da je zakazalo Ministarstvo pravosuđa, uprave i lokalne samouprave koje je zaduženo i odgovorno za provođenje Norme.

U drugom izlaganju **Oblikovanje i uvođenje spisovodstvenog sustava** Jozo Ivanović (HDA) je obrazložio preduvjete koje treba zadovoljiti organizacija koja želi primjenjivati novi međunarodni standard za uredsko poslovanje ISO 15489, jer on predstavlja opis svojstava spisovodstvenog sustava, zahtjeve koje treba udovoljiti i učinke koje treba postići, a načini na koje će se to postići mogu se razlikovati od organizacije do organizacije. Preduvjeti koje treba osigurati pri njegovom uvođenju uključuju: analizu poslovnog i spisovodstvenog sustava, usvajanje i razvijanje određene spisovodstvene kulture i navika, oblikovanje spisovodstvenih alata, specifikaciju spisovodstvenih procesa, usvajanje i objavljivanje jednog ili više dokumenata koji mjerodavno definiraju spisovodstveni proces i uloge te osiguravaju njihovo

ispravno izvođenje. Uvođenje ovog Standarda u poslovni proces pojedine organizacije zahtijeva stanovitu reorganizaciju informacijskog segmenta poslovanja koje postaje transparentnije. Zbog bolesti S. Zgorelec nije održano izlaganje **Problemi izrade novog klasifikacijskog sustava**, već je J. Ivanović (HDA) predstavio isječke iz radnog materijala klasifikacijskih lista, kao još jedan važan preduvjet za moderno i uspješno spisovodstvo.

Zatim je slijedilo izlaganje Borisa Zakoška (DAR), **Uloga tezaurusa u informatizaciji uredskog poslovanja**, pomoću kojih će se izbjeći subjektivnost pri indeksiranju, pohranjivanju i pretraživanju u nekom dokumentacijskom području i omogućiti brže i kvalitetnije terminološko snalaženje po svim elementima i razinama istog područja.

Izlaganje Branke Molnar (DAZg), **Arhiviranje elektroničkog gradiva** naznačilo je osnovne smjernice i prioritete razvoja suvremene arhivistike, koja zbog specifičnosti nekonvencionalnog gradiva mora intervenirati mnogo ranije u životni ciklus elektroničkog dokumenta, naravno u suradnji sa stvarateljima i informatičarima. Autorica je detaljno obrazložila svoje viđenje pripreme za prijenos elektroničkog gradiva u arhive, kao i uvjete i načine dugoročnog čuvanja gradiva i to od izbora formata i nosača do tehnike migracije podataka i osiguravanja zajamčene trajnosti uz pomoć COM tehnologije i uz osiguravanje idealnih uvjeta u spremišnom prostoru. Posebno je istaknula da je dugoročno čuvanje elektroničkih zapisa vrlo skupo, ali je rekonstrukcija izgubljenih i oštećenih podataka još skuplja. Zatim je održano kratko predavljanje Agfinog sustava za arhiviranje.

Sljedeće izlaganje **LOTUS NOTES – Spis: Program poslovanja dokumentima u organima javne uprave u Sloveniji**, koje su održale Vesna Gotovina (Arhiv Republike Slovenije) i Sonja Jager (Centar Vlade Republike Slovenije za informatiku), pokazalo je konkretne poteze koji su poduzeti u susjednoj zemlji kako bi se spriječio stihijski prelazak na elektroničko poslovanje i odredila očekivanja arhivista i uloga arhiva u novom okruženju. Naravno da je osnovni preduvjet za uspješnost takvog projekta bila promjena normativa i osiguranje programske podrške. Od 1994. do 2001. godine Slovenija je promijenila dvije uredbe o poslovanju dokumentima koje su omogućile arhivima da se uključe u život dokumenta već kod njegovog nastanka i da se izjednači elektroničko i "klasično" poslovanje. Veoma je bitno da su rokovi čuvanja postali sastavni dio klasifikacijskih nacrti, tako da se gradivo odmah nakon preuzimanja može koristiti u znanstveno-istraživačke svrhe. Aplikacija se od jednostavnog prototipa postupno nadopunjavala i razvijala zajedno sa spoznajama o konkretnim problemima korisnika, a uporaba aplikacija u organima javne uprave širila se također postupno, u skladu s financijskim i organizacijskim mogućnostima pojedinih sredina. U nastavku je demonstriran rad s navedenim aplikacijama te su naznačene smjernice za budući razvoj sustava.

Posljednje izlaganje **Uredsko poslovanje – prijem i obrada akata** održale su Radmila Dujmović i Krunoslava Čuljat (Gradski zavod za automatsku obradu podataka – Zagreb). U sklopu izlaganja prezentiran je sadržaj projekta, a nakon kraćih poteškoća prisutnima je demonstriran način rada. Navedeni projekt koristi se od 1990. godine u Gradu Zagrebu, od 1992. u Zagrebačkoj županiji, a od 1988. odnosno 1999. godine koriste ga Porezna i Carinska uprava Ministarstva financija. Kraća rasprava pokazala je neke nedostatke prezentiranog projekta, ali je istaknut i plan razvoja koji sadrži doradu aplikacija u segmentu poslovanja pismohrane, uvođenjem roka čuvanja za svaki predmet, mogućnosti izlaska na web, kao i osuvremenjivanje Uredbe o uredskom poslovanju, čiji nam je nacrt predstavljen prvoga dana savjetovanja.

U okviru 38. savjetovanja održano je i predstavljanje knjige Marijana Sivrića, Oporuke Kancelarije stonskog kneza od sredine 15. stoljeća do 1808. godine, prve knjige u seriji Inventara i podseriji Analitičkih inventara koju je pokrenuo Državni arhiv u Dubrovniku.

Na kraju savjetovanja održana je Skupština Hrvatskog arhivističkog društva. Na dnevnom redu bio je Prijedlog zaključaka 38. savjetovanja, Izvešće o radu za razdoblje studeni 2001. – rujan 2002, Financijsko izvješće od 1. siječnja do 30. rujna 2002. godine, Program rada za 2003. godinu, rasprava o Pravilniku o nagradama i priznanjima i razno. Na Skupštini je odlučeno da se sljedeće savjetovanje održi na teritoriju nadležnosti novoosnovanog Državnog arhiva u Gospiću, dok će posebna komisija na osnovi prijedloga odrediti temu 39. savjetovanja.

Istog dana održana je i svečana večera, dok je sljedećeg dana organiziran posjet Nacionalnom parku Krka.

Zaključci 38. savjetovanja HAD-a:

Na 38. savjetovanju Hrvatskog arhivističkog društva, koje je održano u Vodica 3-5. listopada 2002. godine, oko 200 sudionika raspravljalo je o razvoju arhivske službe i upravljanju dokumentacijom u državnoj upravi, javnim službama i gospodarstvu.

Poštujući rezoluciju 1. kongresa hrvatskih arhivista te imajući u vidu suvremene tendencije koje vode integraciji arhivske službe i upravljanja dokumentacijom, sudionici savjetovanja donijeli su sljedeće zaključke:

1. Podržavajući dosadašnje korake koje je arhivska služba u suradnji s nadležnim tijelima poduzela u reformi uredskog poslovanja, potiču se nadležna tijela na što skorije donošenje nove uredbe i klasifikacijskog sustava, u skladu s međunarodnom normom ISO 15489.

2. Imajući u vidu suvremene tendencije u upravljanju spisima i potrebu izgradnje cjelovitog sustava, koji će obuhvatiti sve faze upravljanja spisima, potiču se nad-

ležna tijela da razmotre mogućnost osnivanja posebnog tijela, koje bi bilo nadležno za organizaciju, nadzor i podršku u upravljanju spisima u državnoj upravi i javnim službama.

3. Pri uvođenju elektroničke uprave potrebno je voditi računa o organizaciji, zaštiti i čuvanju dostupnosti dokumenata, u skladu sa zahtjevima međunarodnih i domaćih propisa te načelima struke. Naročito treba brinuti da konverzija u elektronički oblik ne dovede u pitanje čuvanje izvornika važnog gradiva.

4. Skreće se pozornost nadležnim tijelima na potrebu organiziranja sustava za podršku i obrazovanje u tijelima državne uprave pri uvođenju i održavanju spiso-vodstvenog sustava i izradi klasifikacijskih planova dokumentacije.

Tajana Ujčić